

Котвицька В. А.,

Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут», м. Київ

СПЕЦИФІКА ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕЯКИХ АНГЛІЦИЗМІВ У СУЧАСНІЙ НІМЕЦЬКІЙ МОВІ (на матеріалі німецькомовної преси)

Стаття присвячена дослідженню запозичень з англійської в сучасній німецькій мові. Англіцизми розглядаються в німецькомовних контекстах, а саме в німецькомовних періодичних виданнях.

Ключові слова: англіцизм, адаптація, запозичення, значення, семантичні зміни.

Статья посвящена исследованию заимствований из английского языка в современном немецком языке. Англицизмы рассматриваются в немецкоязычных контекстах, а именно в немецкоязычных периодических изданиях.

Ключевые слова: англицизм, адаптация, заимствование, значение, семантические изменения.

The article deals with the research of the English borrowings in the German language. Anglicisms are analyzed in the German contexts, namely in the periodicals issued in Germany.

Key words: Anglicism, adaptation, loanword, meaning, semantic changes.

Проблема збагачення німецької мови запозиченнями з англійської розглядається у багатьох дослідженнях. Так, адаптаційні ознаки запозичень у публіцистичному дискурсі розглядає Л. О. Гончаренко, англоамериканізм в економічній лексиці німецької мови вивчає О. В. Слаба, адаптацію запозичень комп'ютерної галузі та технологій до системи німецької мови досліджує А. Л. Міщенко. Змінам у системі сучасної німецької мови під впливом запозичень чимало уваги приділяють і сучасні німецькі мовознавці: К. Гетцелер, Р. Глан, Р. Келлер, Х. -Г. Шмітц, А. Шенфельд.

Актуальність дослідження зумовлюється необхідністю окреслення особливостей семантичних змін англіцизмів, запозичуваних німецькою мовою.

Метою нашого дослідження є визначення специфіки семантичних характеристик англіцизмів, вживаних в сучасній німецькомовній пресі.

Окреслена мета передбачає вирішення низки конкретних **завдань**, а саме:

- 1) подати загальну характеристику запозиченої лексики та визначити її статус у текстах німецькомовної преси;
- 2) виявити специфіку й закономірності проникнення англіцизмів у мову-рецептор;
- 3) показати особливості функціонування запозичень в лексико-семантичній системі німецької мови (на матеріалі текстів періодичних видань Німеччини).

Для аналізу процесу функціонування англіцизмів у німецькій мові використовуються одно- та двомовні англійські і німецькі словники.

Функціонування англіцизмів у німецькій мові та семантичні зсуви англіцизмів на ґрунті німецької мови-реципієнта ілюструються прикладами їхнього контекстного вживання в публіцистичних текстах німецькомовних періодичних видань.

Питання мовних змін одним із перших порушив Г. Пауль у своїй роботі «Принципи історії мови» (1880). Джерелом всіх мовних змін дослідник вважав «звичайну мовну діяльність» [4, с. 103].

Для розуміння питання змін значень слова потрібно перш за все визначити, що власне являє собою значення взагалі. Як справедливо стверджує А. А. Леонтьєв, значення не є простою сумою вихідних смислових компонентів. Пояснюється це, на думку вченого, тим, що «значення як психологічний феномен є не річ, а процес», «динамічна ієрархія процесів» [3, с. 8]. Л. С. Виготський зауважував, що значення не є сума всіх тих психологічних операцій, які стоять за словом. Значення – це внутрішня структура знакової операції. Це те, що знаходиться між думкою та словом [2, с. 187].

При зіставленні лексики різних мов (у нашому випадку – німецької та англійської) особливо важливо враховувати, на думку Р. А. Будагова, типи відповідників значень між мовами, які порівнюються. Р. А. Будагов виділяє шість типів відповідників:

- основне – неосновне значення;
- архаїчне – неархаїчне значення;
- вільне – залежне;
- значення в нейтральному стилі мовлення – значення не у нейтральному стилі (у високому, низькому стилі);
- нормативне – ненормативне значення;
- одне із значень полісемантичного слова – одне із значень зовсім іншого полісемантичного слова [1, с. 108].

Аналізуючи процес функціонування запозичень з англійської в німецькій мові, можна зазначити, що зазвичай запозичується основне значення того чи іншого слова. В процесі запозичування відбувається різке звуження семантичного об'єму запозиченого слова, нерідко до одного, основного значення. Проте є слова англійського походження, які функціонують в німецькій мові з переліком значень, як і в англійській мові. Візьмемо для прикладу англійське *lobby*. *Die Lobby* в німецьких газетах та журналах зустрічається з різними значеннями. Зі значенням *vestiböl* (Vestiböl, Hotelhalle) це слово з'являється в німецькому журналі Der Spiegel:

Um Mitternacht hatte Franco die Gäste in die *Hotelloobby* gebeten, wo ein Fünfziger-Jahre-Kino aufgebaut war. Er zeigte dort einen halbstündigen Kurzfilm, den er für die «Rebel»-Ausstellung gedreht hatte [5, S. 120].

Вже на сторінці 126 цього ж видання маємо інше значення:

Nun drängt die *Lobby* der Film- und Musikindustrie, die sogenannte Deep-Packet-Inspection für professionelle Datenspeicherer und sonstige Provider zur Pflicht zu erklären: Die Provider sollen sich die von ihnen gehandelten Daten genau ansehen müssen und Urheberrechtsverletzer den Behörden melden [5, S. 126].

У газеті DIE ZEIT бачимо наступні вживання:

Die Arbeitnehmer und ihre *Lobby* sind wieder am Drücker [6, S. 1].

Selbst Arbeitnehmer glaubten, sie brauchten keine *Lobby* mehr. «Ich handele mein Gehalt selber aus», dachten viele. Doch wer regelt wirklich alles selbst, Urlaubstage, Weihnachtsgeld, Arbeitszeit, Prämien? [6, S. 1].

На сайті новин Süddeutsche. de, опублікованих від 30. 06. 2012., слово *Lobby* вживається у значенні «група зацікавлених осіб»:

Für die DZVhÄ ist er offenbar für das Anschwärzen von Kritikern der Homöopathie zuständig. Jedenfalls wird seine Tätigkeit von der *Homöopathie-Lobby* und von Globuli-Herstellern unterstützt [13].

Запозичене з англійської в німецьку слово *Fan* розширило рамки свого вживання, і тепер вживається не лише тоді, коли йдеться:

про фанатів футболу

Es ist Schicksal und Glück, dass ich *Borussia-Dortmund-Fan* bin [6, S. 18].

Aber im Umkehrschluss sehe ich ein, dass auch *Bayern- oder Schalke-Fans* nichts dafürkönnen, dass sie *Bayern- oder Schalke-Fans* sind [6, S. 18].

Doch mal ehrlich, wenn es die Wahl gäbe: Wer möchte etwas anderes sein als *Fan* von dieser Mannschaft von Borussia Dortmund, dem Deutschen Meister 2012? [6, S. 18];

про прихильників творчості чи шанувальників таланту актора, любителів кіно

Die *Potter-Fans* sind ein Publikum, das sich gerne gruselt, jede Art von Mysterium oder Rätsel liebt und sich für literarische Vorlagen interessiert [7, S. 142].

Meine Rolle in «Equus» war viel heikler für die *Harry-Potter-Fans* [7, S. 142].

Die Geschichte von Constantin Gonzalez findet ein gutes Ende: Der *Fan-Investor* durfte den Regisseur treffen, hat eine kleine Gewinnbeteiligung und mag sogar den Film; Im Abspann tauchen Gonzalez und die anderen *Fan-Investoren* als «Associate Producers» auf [7, S. 146].

Нині *Fan* вживається і тоді, коли йдеться про читачів газети. Внизу на першій сторінці газети WELT KOMPAKT бачимо: Treffpunkt für *Fans*: www.facebook.com/weltkompakt; Abo & mehr: www.sind-wir-reif.de [8, S. 1].

У статті газети Oberhessische Presse (Hessen) від 09. 08. 2012. під назвою «Kirche lädt zu innerer Einkehr ein» зустрічаємо: Ein Abstecher zur Elisabethkirche ist für die beiden *Kirchenfans* Pflicht. Und sie sind beeindruckt. «Das ist eine sehr schöne Kirche mit einer gelungenen Mischung aus Moderne und Tradition. Das ist fast ein Dom», meint Karl Tesch [11]. А на головній сторінці одного з сайтів німецькомовної спілки віруючих (Evangelische Kirchengemeinde Essen-Rüttenscheid, Essen), де подаються цитати з Біблії, аспекти християнського вчення і буття віруючих, міститься запис «*Gott JHWH und Christus Fan Gruppe*» [12].

На онлайн-порталі віденської газети «Österreich» в новинах від 6. 09. 2006. у статті під назвою «Hymne für *Kirchenfans*»: «Habemus Papam» зустрічаємо навіть *Papstfans*:

Mit einem Popsong wollen die beiden Münchner Frank Didszuleit und Lars Düysen in den nächsten Tagen und Wochen junge *Papstfans* unterhalten. «Habemus Papam» heißt das Stück, das die beiden Münchner am liebsten zur Hymne des Papstbesuches in Bayern machen würden [14].

Англiцизми відіграють важливу роль у породженні нових номінацій в німецькій мові, у тому числі це стосується англiцизмів, що вже давно увійшли до лексичного складу. У словнику неологізмів Уве Квастгофа (2007) знаходимо слова *Fanfest*, *Fankultur*, *Fanmeile*. *Fanfest* (або *Fan-Fest*) – захід (для) прихильників видатних осіб, груп чи подій. У поясненні визначення мова йде про уболівальників спортивних команд, а також про фанів музичних груп, любителів телесеріалів, кінофільмів та комп'ютерних ігор [10, с. 212]. Зауважимо, що про релігійні угруповання тут не йдеться. *Fankultur*, за визначенням Уве Квастгофа, включає в себе поведінку, цінності та ритуали фанатичних прихильників зірок спорту та шоу-бізнесу. Також подається наступне пояснення: слово часто вживається, коли йдеться про футбол, проте *Fankultur* охоплює також діяльність та особливості поведінки фанів поп-гуртів чи інших зірок шоу-бізнесу [10, с. 212]. Слово *Fanmeile*, початок вживання якого припадає на кінець 2005 – початок 2006 р. і пов'язане з футбольною першістю світу в Німеччині, має значення: територія, визначена (облаштована) для святкування фанами [10, с. 212-213].

Повна адаптація англiцизмів у німецькій мові та їх продуктивне функціонування у майбутньому залежать від низки обставин. Як правило, вони мають призводити до ліквідації прогалин, утворювати деривати, добре засвоюватися мовою-рецептором на всіх рівнях, позначати нові реалії.

Аналіз та детальний розгляд глосарію запозичених слів, найбільш вживаних в сучасній німецькомовній пресі, є цінним для лексикографічної практики. Особливості процесу запозичення, його інтенсифікація, семантичні зміни запозичень в сучасній німецькій мові передбачають подальше дослідження у визначеному напрямі. Виходячи з необхідності відмежування доцільних, корисних запозичень від недоцільних, невиправданих, потрібно кожне досить частотне сьогодні запозичення пропускати крізь призму всебічної його оцінки на основі диференційних ознак різних типів.

Література:

- Будагов Р. А. Язык, история и современность / Р. А. Будагов. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1971. – 300 с.
1. Выготский Л. С. Из неизданных материалов // Психология грамматики. Ред. Леонтьев А. А., Рябова Т. В. / Л. С. Выготский. – М. : Изд-во Московского ун-та, 1968.
  2. Леонтьев А. А. Психологическая структура значения // Семантическая структура слова / А. А. Леонтьев. – 1971. – С. 7-26.
  3. Paul H. Prinzipien der Sprachgeschichte / H. Paul. – Tübingen: Niemeyer, 6. unveränderte Auflage, 1960. – 428 s.
  4. Der Spiegel № 21 / 21. 5. 12. – 146 s.

5. DIE ZEIT, 26. April 2012, №18. – 88 s.
6. NEON, April 2012. – 151 S. plus 40 s.
7. WELT KOMPAKT, Donnerstag, 25. Februar 2010/ Düsseldorf
8. Duden Deutsches Universalwörterbuch. 6., überarbeitete und erweiterte Auflage. Mannheim : Dudenverlag, 2007. – 2016 s.
9. Quasthoff, U. Deutsches Neologismenwörterbuch. Neue Wörter und Wortbedeutungen in der Gegenwartssprache / U. Quasthoff. – Berlin : Walter de Gruyter GmbH & Co, 2007. – 690 s.
10. <http://www.op-marburg.de/Lokales/Marburg/Kirche-laedt-zu-innerer-Einkehr-ein>
11. <https://sites.google.com/site/gottjwhundchristusfangruppe/zitate-aus-der-bibel/das-leben-im-geist>
12. <http://www.sueddeutsche.de/wissen/homoeopathie-lobby-im-netz-schmutzige-methoden-der-sanften-medizin-1.1397617>
13. <http://www.oe24.at/welt/weltchronik/Hymne-fuer-Kirchenfans-Habemus-Papam/15700>